



Aktualitetsförklaring

av översiktsplan för Ekerö kommun
till år 2015 - med sikte på 2030

Antas av Kommunfullmäktige våren 2014

KS 13/181-212

Remisshandling till nämnder och råd den 3 december 2013

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SLUTSATS	3
INLEDNING	3
Formalia	3
Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen	4
Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse	4
UPPMÄRKSAMMADE AVVIKELSER	5
Mål och vision	5
Leva och bo i Ekerö kommun	5
Miljöhänsyn	5
Energiförsörjning	6
Befolkningsutveckling och bostadsbyggande	6
Lokalisering av ny bebyggelse	7
Näringslivsutveckling, besöksnäring och turism	7
Skolor	8
Boende för äldre, personer med funktionsnedsättning mm	8
Naturvärden	9
Kulturvärden	9
Kommunal vatten- och avloppsstrategi	10
Ny transportinfrastruktur - Ekerövägen och Förbifart Stockholm	10
Förbättrad kollektivtrafik	11
Färjetrafik och komplettering till vägnätet i Saltsjö-Mälarsnittet	11
Passagerar- och godstrafik i Stockholm-Mälardalenområdet	12
Hamnar i det regionala transportsystemet	12
Cykelplan	12
NY LAGSTIFTNING, KUNSKAP OCH UNDERLAG	12
Förändringar i lagstiftning som påverkar översiktlig planering	12
Miljökvalitetsnormer	13
Riksintressen	13
Övriga allmänna intressen	14
Strandskydd	14
Landsbygdsutveckling i strandnära lägen - LIS	15
AKTUALITETSFÖRKLARING AV ÖVERSIKTSPLAN	15

SLUTSATS

- Översiktsplanen för Ekerö kommun kan förklaras vara aktuell. Det kan konstateras att planen är ett politiskt förankrat och framtätsyttande dokument.
- Ett tematiskt tillägg till översiktsplanen avseende landsbygdsutveckling i strandnära lägen ska framtas under nästkommande mandatperiod.
- Övriga redovisade synpunkter kan komma att inarbetas i ny översiktsplan.

INLEDNING

Aktualitetsförklaringen avser Översiktsplan Ekerö kommun, till år 2015 - med sikte på 2030. Översiktsplanen antogs av kommunfullmäktige den 13 december 2005. Fördjupningar av översiktsplanen har inte upprättats. En tidigare fördjupning för Södra Färingsö upphävdes i samband med antagandet av nuvarande översiktsplan.

Kommunfullmäktige fattade den 25 maj 2010 beslutet att översiktsplanen kunde förklaras vara aktuell under mandatperioden 2007-2010. För innevarande mandatperiod 2011-2014 genomförs nu en aktualitetsförklaring.

I samband med aktualitetsförklaringen år 2010 beslutades att en vatten- och avloppsplan (VA-plan), respektive tematiska tillägg till översiktsplanen, avseende landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) samt avseende vindkraft, skulle utarbetas.

Sedan år 2005 har ny lagstiftning tillkommit eller förändrats. Underlag i form av allmänna råd och riktlinjer från främst Regeringen och Länsstyrelsen i Stockholms län har upprättats. Ekerö kommun har tagit fram strategidokument och genomfört inventeringar. Samhället är i ständig omvandling vilket påverkar alla kommuner, särskilt i den expansiva Stockholmsregionen.

Formalia

Enligt 3 kap. 1 § och 3 kap. 27 § plan- och bygglagen (PBL) ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan och kommunfullmäktige ska minst en gång under varje mandat-

period pröva om översiktsplanen är aktuell. Ställningstagandet ska omfatta såväl den kommunomfattande översiktsplanen, som eventuella fördjupningar och tillägg till denna plan.

Ställningstagandet begränsas till frågan om översiktsplanens aktualitet, det vill säga i vilken utsträckning planens intentioner fortfarande är aktuella, med hänsyn till nya förutsättningar mm. Innehållet i planen kan således inte ändras genom beslutet. Ställningstagandet innebär således ingen revidering av översiktsplanen eller ens delar av den. En mer genomgripande översyn av översiktsplanen, eller framtagande av en helt ny plan, kan komma till stånd under nästkommande mandatperiod.

Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen

Stockholms läns landsting, genom dåvarande Regionplanekontoret, har i samverkan med bland andra Länsstyrelsen och länets kommuner, utarbetat en Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUF 2010). Dokumentet utgör regionplan, enligt PBL - samt regionalt utvecklingsprogram (RUP), i enlighet med förordningen om regionalt tillväxtarbete. Översiktsplanen bör i huvudsak överensstämma med RUF 2010.

Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse

I samband med aktualitetsförklaringen ska Länsstyrelsen, med stöd av 3 kap 28 § PBL, lämna en sammanfattande redogörelse. Länsstyrelsens erfarenhet av den kommunomfattande översiktsplanen är att den är både tydlig och lättanvänd, vilket innebär att den ger god vägledning för olika beslut och prövningar. Den kommer med aktualisering och kompletterande planeringsunderlag, att även fortsatt utgöra ett gott underlag för ställningstaganden kring mark- och vattenanvändning samt byggande, t.ex. vid besvärshantering. Den ger också god vägledning för statliga myndigheter som fattar beslut enligt andra lagar, med anknytning till miljöbalken (MB).

Länsstyrelsen anser dock att det kan vara lämpligt att överväga om översiktsplanen från 2005 bör revideras under mandatperioden 2015-2018. En planeringsprocess med detta syfte bör därför inledas i ett tidigt skede av nästa mandatperiod. Stockholmsområdet utgör en expansiv region med ständigt pågående utveckling och befolknings-tillväxt. Bland de nya förutsättningarna sedan översiktsplanen antogs, vill Länsstyrelsen särskilt framhålla vikten av att i kommande översiktsplan ge vägledning för planering och byggande gällande miljö kvalitetsnormer för vatten och klimatanpassning. Därutöver finns nya beslut om områden av riksintresse för kommunikationer samt för totalförsvaret. Under nästkommande mandatperiod kommer sannolikt beslut till stånd avseende nya områden av riksintresse för friluftsliv och för vattenförsörjning. Vidare kommer översynen av det utvidgade strandskyddet att vara slutförd.

Det är angeläget att nya planeringsunderlag ställs samman och finns tillgängliga tillsammans med översiktsplanen, tills dess det har skett en revidering av översiktsplanen. Länsstyrelsen konstaterar dessutom att bestämmelser om miljöbedömningar för planer har införts i PBL och MB - sedan översiktsplanen antogs.

UPPMÄRKSAMMADE AVVIKELSER

Mål och vision

Utöver mål och vision som framgår av översiktsplanen, har Ekerö kommun antagit sju verksamhetsmål för mandatperioden år 2011-2014. Översiktsplanen och samtliga verksamhetsmål är tydligt kopplade till varandra. Dessa mål är: Grundskola, Äldre i kommunen, Service och bemötande, Valfrihet, Hållbar utveckling, Samhällsutveckling, respektive Ekonomi.

Leva och bo i Ekerö kommun

Ekerö kommun - Kulturens övärld - ska behålla sin unika karaktär. Ekerö ska vara ett hållbart samhälle som fortsätter att utvecklas med försiktighet och omtanke.

I en kommande översiktsplan bör samhällsplaneringen i större utsträckning inriktas emot hur vi ska leva och bo i kommunen. Betydligt fler bostäder ägnade för småhus - som trygghetsboende för äldre människor, ensamstående i alla åldrar och ungdomar, bör planeras. Målsättningen bör vara att man ska kunna leva och bo i kommunen under livets alla skeden.

Översiktsplanen ska utgå från medborgarnas behov och hur man vill att livet i Ekerö kommun ska gestalta sig. Kommunens tillväxt leder till nya behov av bland annat skolor och fritidsanläggningar. Behovet av sport- och fritidsanläggningar bör studeras i nästkommande översiktsplanering. Barn- och ungdomsperspektivet kan i högre utsträckning utgöra en utgångspunkt, vid planeringen för nya bostäder och infrastruktur - exempelvis avseende mötesplatser, rekreationsmöjligheter, skolvägar, trafiksäkerhet samt sociala värden vid utformningen av nya bostadsområden och offentliga miljöer. Folkhälsoperspektivet bör ges en annan vikt vid framtagande av en ny översiktsplan.

Ekerö kommun står inför en rad förändringar. Arbetsmöjligheter lockar många till Stockholmsregionen och många människor ser värdet med att bo på landsbygden, men ändå nära storstaden. Inflyttning leder till ökat resande och det behövs bättre vägar och en utvidgad kollektivtrafik. När Ekerövägen breddas till fyra körfält och Förbifart Stockholm byggs, kommer kommunen att vara centralt belägen i ett område som omfattas av regionförstoring. Dessa viktiga exponenter för lokal utveckling bör dock avvägas mot den mer återhållsamma tillväxt som präglar Ekerö kommun, bland annat beroende på de förhållandevis begränsande infrastrukturförutsättningarna.

Miljöhänsyn

Sedan Ekerö kommuns översiktsplan antogs har mål, planer och program förändrats. Till år 2010 fanns över sextio regionala delmål som följdes upp i Stockholms län. Dessa delmål är nu avslutade. Det fortsatta arbetet inriktas istället på att nå nationella miljö kvalitetsmål. Länsstyrelsen har tillsammans med kommuner och andra aktörer överenskommit om att åtgärdsarbetet ska fokusera sex prioriterade miljö-

kvalitetsmål. RUFSS 2010 innehåller sex strategier med planeringsmål och åtaganden. De är också av betydelse för en hållbar utveckling.

Ett nytt miljöprogram för Ekerö kommun kommer att utarbetas under år 2014. Det nya miljöprogrammet kommer att ta sin utgångspunkt i de nationella miljökvalitetsmålen - samt i genomförda konkretiseringar på regional nivå. Miljöprogrammet ges ett långsiktigt perspektiv och bör inarbetas i en ny översiktplan.

Energiförsörjning

Efter energikrisen på 1970-talet infördes en lag om kommunal energiplanering (SFS 1977:439). Enligt lagen ska kommuner ha en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi. Kommunal planering ska främja hushållningen med energi och verka för en säker energitillförsel. I översiktsplanen finns en energiplan, som måhända inte fullt ut uppfyller lagstiftningskraven. En ny energiplan behöver därför tas fram. Utöver tillförsel och distribution ska det finnas en analys av vilken inverkan planen kan ha på miljö, hälsa och hushållning med resurser.

Vid förra aktualitetsförklaringen av översiktsplanen bedömdes vindkraft vara en fråga som skulle utvecklas innan en ny översiktplan skulle antas. Förutsättningarna för att nu bedriva större vindkraftanläggningar i Ekerö kommun bedöms dock inte goda. Inom de få områden där det råder gynnsamma vindförhållanden, föreligger konflikter med andra riksintressen. Intresset för att uppföra enskilda vindkraftverk i kommunen är lågt. Översiktsplanen bedöms härvidlag ge tillräcklig vägledning.

I mars 2013 fattade kommunstyrelsen ett inriktningsbeslut gällande en framtagna förstudie om närvärmenät i Ekerö tätort. För närvärme uppvärms merparten av småhusen med el, men även oljebaserad värme är förhållandevis vanligt förekommande. Planeringen för en långsiktigt hållbar och robust energiförsörjning utgör ett viktigt steg i strävan att nå miljökvalitetsmålen, bland annat reducerade koldioxidutsläpp. I närframtid bör närvärmenätet byggas ut inom andra delar av tätortsbandet.

Befolkningsutveckling och bostadsbyggande

I översiktsplanen beräknades i genomsnitt drygt 140 permanentbostäder per år tillkomma under åtminstone en tioårsperiod. Ekerö kommuns utveckling bedöms alltså bli omfattande, med en befolkning omkring 35 000 invånare år 2030. Den faktiska tillväxten har dock hittills visat en något svagare tendens än prognosen.

Varje kommun ska enligt lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar, vid minst ett tillfälle under varje mandatperiod, anta en strategi för hur bostadsbyggande, boende med olika behov och hela bostadsmiljön ska utvecklas. Det är dock kommunerna som avgör på vilket sätt dessa riktlinjer ska redovisas. Kommunfullmäktige antar årligen en bostadsbyggnads- och markanvändningsplan för Ekerö kommun. Den senaste planen antogs i oktober 2013. Vid utgången av 2012 uppgick kommunens befolkning till cirka 26 200 personer, vilket var något färre än vad som hade

förväntats i översiktsplanen. Det årliga bostadsbyggandet planeras dock öka avsevärt under det kommande decenniet. I bostadsbyggnads- och markanvändningsplanen anges att av tillkommande lägenheter i flerbostadshus, bör om möjligt cirka 20 procent utgöras av hyreslägenheter. Översiktsplanens inriktning bedöms vara aktuell.

Lokalisering av ny bebyggelse

Ekerö kommuns tillväxt fordrar ett kontinuerligt tillskott av mark, som planerats för byggande. Främst avses uppförande av bostäder, men även nya arbetsplatsområden och anläggningar med anknytning till friluftsliv och turism. Av översiktsplanen framgår att ny bebyggelse primärt ska komma till stånd inom tätortsbandet. Här finns tillgång till arbetsplatser, kommersiell service och samhällsservice. Ekerövägens breddning till fyra körfält och byggandet av Förbifart Stockholm förväntas bidra till att kommunen tydligare integreras i Stockholmsregionen. Det kan leda till att kommunen blir mer attraktiv för nyetablering.

En klimatförändring kan medföra höga vattenflöden, med risk för översvämningar och skred. Med reglering av Mälaren samt ombyggnader av slussar i Stockholm och Södertälje, måste erforderlig avbördning av vatten innebära en reduktion av dessa problem. Planeringen för nytillkommande bostäder, näringslivstillskott, verksamhetsfastigheter mm, får inte äventyras.

Endast tio procent av bostadsproduktionen sker på mark som är förvärvad, eller upplåten av Ekerö kommun. Bostadsbyggandet sker för närvarande i huvudsak på marknadens villkor. Kommunen har ansvaret för planering av bostäder och ger marknaden goda förutsättningar att agera inom dessa ramar.

Översiktsplanens huvuddrag gäller alltså. Flera av de utbyggnadsområden som utpekats i översiktsplanen har ännu inte genomförts, men planläggning pågår. En ny översiktsplan behöver därför föreslå nya markområden för utbyggnad eller föreslå förtätning. Huruvida tätortsbandets omfattning utvidgas eller avgränsas ytterligare, blir sannolikt en angelägen fråga vid framtagandet av en ny översiktsplan.

Näringslivsutveckling, besöksnäring och turism

Ekerö kommun stödjer företagsetableringar och en utveckling av befintlig näringsverksamhet. Näringslivet ska därför erbjudas byggfärdig mark i lägen med goda kommunikationer. I kommunen finns det idag cirka 3 500 företag. De allra flesta av dessa är småföretagare, medan endast ett mindre antal företag har fler än 100 anställda. Företagen är framförallt verksamma inom ekonomi, juridik, handel, konsultation, byggverksamhet, transport samt hantverk. Det finns även ett antal lantbruksföretag med ekologisk inriktning på främst blomster-, sallads- och äppelodling. I kommunen har dessutom företag med lokalproducerade livsmedel utvecklats. Den arbetsplatsinventering som framtogs under år 2009, har sedan dess kommit att revideras. Kunskapsföretag och lättare småindustri vill gärna etablera sig i Ekerö kommun. Många småföretagare vill bo och arbeta inom samma närområde.

Insatser för en utvidgad turism och besöksnäring kan även komma att redovisas i nästkommande översiktsplan. Den kommersiella båttrafiken för våra turister till våra unika kulturmiljöer bör utvecklas, likväl som anläggningar för att underlätta detta, såsom bryggor och angöring, parkeringsplatser och andra möjligheter till förbättrad infrastruktur. Det bör övervägas om ytterligare campingplatser, stuguthyrning, husvagnsuppställning och hotell, ur ett regionalt behovsperspektiv, bör komma till stånd.

Ekerö kommun har idag två världsarv - Birka och Hovgården, respektive Drottningholms slott. Utöver detta finns många attraktiva turistattraktioner som kan skapa goda möjligheter för ytterligare sysselsättning i kommunen - inte minst på Adelsö, Björkö och Färingsö. Etablering av varierande besöksnäringar mm, utgör grundläggande förutsättningar för att utveckla det rörliga friluftsliv och turismen.

Skolor

Ekerö har som målsättning att vara en av landets tio bästa skolkommuner. En skolkapacitetsplan för 2014-2022 har utarbetats. I dokumentet görs bedömningen att elevunderlaget ökar med ca 500 elever under perioden. Det finns ett akut behov av fler platser i grundskolan. Utbyggnad av skolkapaciteten pågår för att möta behovet. Till det kommer att planering behöver inledas för ytterligare minst en grundskola i kommunen.

I kommande översiktsplan bör skola och utbildning ges större utrymme. Kapacitetsplaneringen beträffande förskola och skola bör integreras i en ny översiktsplan.

Boende för äldre, personer med funktionsnedsättning mm

Det finns en efterfrågan på bostäder i varierande storlek, för att passa människor i olika skeden av livet. Behovet omfattar lägenheter anpassade för bland annat äldre människor och personer med funktionsnedsättning. Färingsöhemmet kommer att avvecklas under åren 2015-2016 och ersättas med ett nytt äldreboende i Stenhamra. Ytterligare ett äldreboende erfordras sannolikt omkring år 2020.

En ny bostad med särskild service enligt LSS, kommer att uppföras i Skärvik under år 2014. För att underlätta för framtida utbyggnad av bostäder för socialtjänstens målgrupper, exempelvis särskilda boenden för äldre och LSS-bostäder, bör måhända markbehoven utredas i samband med framtagande av nya detaljplaner.

För att aktivt verka för inriktningen att kunna leva och bo i Ekerö kommun under livets alla skeden, bör socialtjänstens verksamhetsområde i större utsträckning uppmärksammas i en ny översiktsplan. Den långsiktiga inriktningen i planen kvarstår.

Naturvärden

Ekerö kommun har uttalat att en grönstrukturplan skulle utgöra ett viktigt underlag i den fysiska planeringen och i ett kommande översiktsplanearbete. Att utveckla en planering för grönstruktur stämmer väl överens med inriktningen i RUFS 2010. Stockholm läns landsting, som utgör regionplaneorgan, har utpekat sammanlagt tre områden i länet där de gröna kilarna behöver utvecklas och preciseras på grund av planerad expansion.

I den aktualitetsförklaring som skedde i maj 2010 omnämndes ett nytt statligt naturreservat i Bonavik samt det pågående arbetet med att bilda ett kommunalt naturreservat vid Jungfrusundsåsen. Natur- och kulturvärden vid Jungfrusundsåsen och Ekebyhovsdalen har inventerats under denna process. Länsstyrelsen genomför bildandet av Lovö naturreservat, med stöd av berörda statliga verk och Ekerö kommun.

Kulturvärden

I samband med bildande av naturreservat Lovö föreslås en tidigare saknad bufferzon för världsarvet Drottningholm, sammanfalla med naturreservatets gränser.

För att underlätta ställningstaganden till förändringar i landskap och bebyggelse i relation till karaktärsdrag och värdefulla miljöer har en rad planeringsdokument och kulturmiljöunderlag tagits fram.

Kulturmiljöbeskrivning med analys av Drottningholmsmalmen liksom en kulturmiljöanalys av Ekebyhovs slottsområde, visar hur områdena kan bevaras och utvecklas. Ekebyhovsparkens och Jungfrusundsåsens natur- och kulturvärden har inventerats. En värdering kommer att utgöra underlag för förslag till bildande av kultur-, eller naturreservat. Förvaltningsrådet för världsarvet Birka och Hovgården har tagit fram en förvaltningsplan, som nu är vägledande för utvecklingen av dessa områden på Björkö och Adelsö. Efter översiktsplanens tillkomst har områdesbestämmelser upprättats kring de åtta kyrkomiljöerna i kommunen. För Drottningholms slottskyrka som skyddas på annat sätt, erfordras dock inte områdesbestämmelser.

”Kulturmiljöanalys av tätortsbandet”, belyser och beskriver tätortsbandets kulturvärden och karaktärsdrag och fungerar som kunskapsunderlag vid planeringen inom tätortsbandet. För Helgö finns nu särskilda arkeologiska utredningar, inför en möjlig funktionsomvandling av fritidshusområden.

För att underlätta hantering av kulturhistoriska frågor i den fysiska planeringen och stärka kommunens profil, utarbetas ett kulturmiljöprogram där de olika kommundelarnas kulturmiljöer beskrivs och värderas. En samlad gestaltningssvision med mål

och strategier för hur Ekerö ska bli vackrare och behålla sin karaktär, kommer under första halvåret 2014 att behandlas politiskt.

Sammanfattningsvis bör slutsatserna om kommunens kulturmiljöer från inventeringar, analyser och program fungera som vägledning i nästkommande översiktsplan.

Kommunal vatten- och avloppsstrategi

En VA-plan antogs av kommunfullmäktige under år 2013. Planen utgör ett styrdokument som beskriver på vilket sätt VA-försörjningen ska lösas i kommunen. Dricks-vattenförsörjning, spillvattenbortledning och vattenrening fokuseras särskilt. Under år 2014 kommer VA-planen att kompletteras med en dagvattenstrategi. I framtiden kan denna plan kompletteras med ytterligare vattenplanering och åtgärder, exempelvis översyn av vattenskyddsområden och reservvattenberedskap.

VA-planen bedöms ligga i linje med översiktsplanens intentioner och bör betraktas som ett viktigt underlag för en ny översiktsplan. Nuvarande översiktsplan bedöms vara i behov av komplettering, angående kommunal vatten- och avloppshantering. VA-planen kan fungera som en precisering av översiktsplanen.

Kommunerna ska utveckla sin planläggning och prövning, men även konkreta vatten- och avloppsvattenplaner, så att miljö kvalitetsnormerna för vatten uppnås. Åtgärderna är av stor betydelse för den fysiska planeringen.

Vid aktualitetsförklaringen av översiktsplanen år 2010 konstaterades att Östra Mälarens vattenskyddsområde hade inrättades år 2008 för Görvälnverket, Lovö vattenverk och Norsborgs vattenverk. Detta medför särskilda skyddsföreskrifter för aktiviteter inom Ekerö kommun. Vattenskyddsområdet införs i en ny översiktsplan.

Ny transportinfrastruktur - Ekerövägen och Förbifart Stockholm

I översiktsplanen beskrivs infrastrukturutvecklingen i kommunen, primärt avseende Ekerövägen/Rv 261 och Förbifart Stockholm/E4. Trafiksystemet i Stockholmsregionen är mycket hårt ansträngt. Den omfattande regionförstoringen förväntas pågå åtminstone under de närmaste tjugo åren.

Trafikflödet förbi Drottningholm omfattar för närvarande knappt 21 000 fordon per årsmedeldygn (f/ÅMD). Detta flöde förväntas öka till cirka 28 000 f/ÅMD år 2035, om Förbifart Stockholm byggs - respektive omkring 35 000 f/ÅMD år 2035, i det fall Förbifart Stockholm inte kommer till stånd. Vägtrafiken är störningskänslig beroende på att Nockebybron och Tappströmsbron är öppningsbara. Ekerö kommun har för närvarande endast en fast landförbindelse med övriga delar av regionen.

Trafikverket och Ekerö kommun har under 2009 och 2010 träffat två avtal om transportinfrastrukturinsatser - varefter Riksantikvarieämbetet, Statens fastighetsverk, Trafikverket och Ekerö kommun år 2011 undertecknat en överenskommelse efter samråd - gällande breddningen av Ekerövägen med ett fjärde körfält mellan Ekerö

centrum och Nockeby, såväl som byggandet av Förbifart Stockholm. Ekerövägen ingår i Länsplan för regional transportinfrastruktur i Stockholms län 2010-2021, medan Förbifart Stockholm ingår i Nationell plan för transportsystemet.

Projekt Förbifart Stockholm har utökats så att trafikplats Lovön inkluderar breddning av Lindötunneln, för att tillgodose de nödvändiga framkomlighets- och trafiksäkerhetskraven. Avsikten är att komma till rätta med den undermåliga kapaciteten i fordonsströmmarna. Alla regionala aktörer förväntas även samverka för en fyrfältsfunktion mellan Nockeby och Brommaplan, utöver avsevärt förbättrade trafikflöden vid bytespunkten Brommaplan och genom Stockholm västerort.

Den i översiktsplanen redovisade vägkorridoren för Förbifart Stockholm överensstämmer inte helt med den vägkorridor som fastställdes av Regeringen. Denna geografiska avgränsning kan dock justeras i en ny översiktsplan. Den trafikplats som planeras på Lovön berör en känslig miljö, som omfattas av flera riksintressen. Lovö naturreservat kommer att bildas kring årsskiftet 2013/2014. Pågående vägplanering medges utan hinder av föreslagna reservatsföreskrifter.

Förbättrad kollektivtrafik

Ny bebyggelse bör huvudsakligen lokaliseras till tätorter med goda kommunikationer. Regioncentrum kommer i framtiden sannolikt att kompletteras med företag inom den kunskapsintensiva tjänstesektorn, med högre tillgänglighet till universitetsutbildning och attraktivt boende för medarbetarna. En viktig framgångsfaktor är betydligt bättre kollektivtrafik mellan "regional stadsbygd med utvecklingspotential", som Ekerö tätort benämns i RUFS 2010 - och "central regionkärna", det vill säga Stockholms innerstad och det halvcentrala bandet. Slutsatserna bör inarbetas i en ny översiktsplan.

SL utarbetade ett regionalt trafikförsörjningsprogram år 2012. Kollektivtrafikandelen har sedan år 2010 utvidgats väsentligt - och förväntas öka till åtminstone år 2020. Längs Ekerövägen kommer framkomligheten för stombussar och annan linjebuss- trafik att förbättras avsevärt, då Förbifart Stockholm på sikt avlastar andra vägnät. Kollektivtrafiken förstärks genom att en frekvent stombusstrafik planeras på Förbifart Stockholm med hållplatser vid bland annat Edeby och Ekerö centrum. Ekerö kommun har även tagit initiativ till en ny kollektivtrafiklinje mellan Ekerö centrum och Huddinge, via färjeförbindelsen Jungfrusund-Slagsta.

Den nya kollektivtrafiklagen (SFS 2010:1065) som trädde i kraft den 1 januari 2012, har ändrat förutsättningarna för den regionala kollektivtrafiken. Syftet med lagen är att öka utbudet och resandet, förbättra samordningen med annan samhällsplanering samt att förbättra den politiska styrningen av detta sektorsansvar.

Färjetrafik och komplettering till vägnätet i Saltsjö-Mälarsnittet

En flerkärnig och tät region måste stödjas av ett varierat utbud av trafiksystem i det trånga Saltsjö-Mälarsnittet. Trafikverket har därför även utrett möjligheterna att

avlasta svårframkomliga vägavsnitt, genom att skapa nya permanenta, eller provisoriska färjelinjer. Den enda linje som hittills kommit att förverkligas i Stockholms län, är färjeförbindelsen mellan Slagsta (Botkyrka) och Tyska botten (Stockholm), som enbart betjänar tyngre fordonstrafik. I detta arbete har bland andra Trafikverket, Länsstyrelsen, Sjöfartsverket och berörda kommuner varit delaktiga. Ett kollektivtrafikresande, respektive godstransporter via färja till och från kommunen lämnar förutsättningar för reducerad miljöbelastning.

Passagerar- och godstrafik i Stockholm-Mälardområdet

Stockholms läns landsting utreder, med stöd av Trafikverket och Ekerö kommun nya pendelbåtförbindelser på Stockholms inre vatten. Ett av de förslag som utretts är pendelbåt mellan Ekerö centrum och Gamla stan/Slussen (med tillfällig tilläggning vid Stadshuset åtminstone under pågående ombyggnader i Stockholm). Denna båtförbindelse fanns under perioden 1989-1995. Parallellt med Ekerö kommuns tillväxt, förbättras även förutsättningarna för att bedriva kommersiell båttrafik.

Hamnar i det regionala transportsystemet

I samband med aktualitetsförklaringen år 2010, konstaterades att hamnar i när framtid kommer att spela en allt viktigare roll, eftersom ett funktionellt godstransportsystem ofta bygger på samspel mellan sjöfart, lastfordonstrafik och i förekommande fall järnväg - i storstadsnära miljöer med konkurrerande krav på markanvändning. Därför måste kvarvarande anläggningar i och kring regionkärnan, i Mälaren såväl som i Östersjön, värnas ur ett långsiktigt perspektiv - och inte omvandlas beroende på kortsiktiga intresseavvägningar. Slutsatserna bör förtydligas i en ny översiktsplan.

Cykelplan

En regional cykelplan för Stockholms län har utarbetats i mars 2013. Det övergripande målet med planen är att 20 procent av alla resor utgörs av cykeltrafik. Cykelplanen har fokuserat på att behandla arbetsresor och kombinationsresor med kollektivtrafik. Ekerö kommun berörs av ett befintligt cykelstråk mellan Ekerö tätort och Nockeby, som dessvärre störs av en saknad länk och viss blandtrafik. Vägsträckan mellan Ekerö tätort och Botkyrka via färjeförbindelse (Ekeröleden) anges som ett utredningsstråk.

NY LAGSTIFTNING, KUNSKAP OCH UNDERLAG

Förändringar i lagstiftning som påverkar översiktlig planering

Nuvarande lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar omarbetas. Den nya lagen träder ikraft den 1 januari 2014. Ekerö kommun har sedan år 2008 valt att tillgodose kraven genom att upprätta en bostadsbyggnads- och markanvändningsplan. Kommunerna ska enligt den nya lagstiftningen redovisa riktlinjer, där relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för bostadsförsörjningen har beaktats. Om ovanstående uppgifter inte framgår av en kommuns riktlinjer, kan Regeringen förelägga kommunen att ta fram nya riktlinjer. Riktlinjer för

bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet får status som ett allmänt intresse i PBL, som kommunerna ska beakta vid översiktsplanering.

Ny lagstiftning gällande planeringssystem för transportinfrastruktur, trädde ikraft den 1 januari 2013. Lagen gäller dels fysisk planläggning och dels långsiktig ekonomisk planering. De tidigare tre skedena - förstudie, utredning och plan - har ersatts av en sammanhängande planlägningsprocess. Lagen ges en starkare koppling till PBL, i den kommunala planeringen. Åtgärdsvalsstudier ska göras inom ramen för vägplaneringen och kommer att ingå i länsplanen. Länsstyrelsen tar nu på Regeringens uppdrag fram en ny länsplan för åren 2014-2025.

I nya PBL som gäller från år 2011, anges att kommunerna i sin översiktsplanering ska visa hur de avser att ta hänsyn till relevanta nationella och regionala mål av betydelse för en hållbar utveckling. I översiktsplanen ska områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen redovisas. Utöver detta har även bestämmelser om miljöbedömningar för planer och program införts, vilket även gäller MB.

Miljökvalitetsnormer

Sedan översiktsplanen antogs har vissa miljökvalitetsnormer tillkommit (buller, havsmiljö, badvatten och vattenkvalitet), medan andra har förändrats. Vid framtagandet av ny översiktsplan ska hänsyn tas till detta. I PBL anges att det av översiktsplanen ska framgå, på vilket sätt miljökvalitetsnormerna påverkar kommunen.

Miljökvalitetsnormer för vattenkvalitet har tillkommit till följd av EU:s ramdirektiv för vatten som trädde ikraft år 2000. Sverige har i likhet med övriga medlemsländer i EU, därvid förbundit sig att utarbeta miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram för yt- och grundvatten. Genomförandet av vattenförvaltningen bedrivs i sexåriga cykler. Innevarande tidsperiod omfattar åren 2009-2015. Beslut om nya miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram ska fattas under varje förvaltningscykel. Sveriges fem vattenmyndigheter (distrikt) ansvarar ur ett regionalt perspektiv, för detta långsiktigt inriktade miljöarbete. Ekerö kommun ingår i Norra Östersjöns vattendistrikt.

Riksintressen

I översiktsplanen från år 2005 redovisades alla dåvarande riksintressen. Nya riksintressen enligt 3 kap MB utreds för närvarande av berörda sektorsmyndigheter.

För närvarande pågår en översyn av riksintresse för friluftsliv. Länsstyrelsen har fått i uppdrag att göra en översyn avseende befintliga och nytillkommande områden, för att lämna underlag till Statens naturvårdsverk senast den 31 december 2013. En översyn av riksintresse för kulturmiljövård sker parallellt, genom Länsstyrelsens försorg.

De viktigaste lek- och rekryteringsområdena för fiske i Mälaren har utpekats som riksintresse, med stöd av bestämmelserna i 3 kap 5 § miljöbalken - vilket framgår av Fiskeriverkets rapport 2006:1.

Energimyndigheten har, i skrivelse till Länsstyrelsen år 2008, meddelat att det inom kommunen inte finns några anspråk på riksintresse vad gäller områden för naturgas-distribution, enligt 3 kap 8 § MB. Riksintresseanspråk angående det i översiktsplanen redovisade reservatet för naturgasledning kan därmed utgå.

Försvarsmakten har den 17 februari 2010, enligt 3 kap 9 § miljöbalken, fattat beslut om översyn av områden av riksintresse för totalförsvarets militära del. Försvarets radioanstalt (FRA) på Lovön är ett sådant område. Beslutet har kompletterats med kartor, beskrivningar och motiv för riksintresseområdets avgränsning.

Vällinge skjutfält i Salems kommun utgör riksintresse för totalförsvaret. En karta avgränsar omgivningspåverkan beträffande akustiska störningar från skjutfältet. Detta kan komma att medföra influenser på markanvändningen på stora delar av Helgö. Försvarsmakten anser initialt att kommunen bör vara restriktiv med att tillåta ny bebyggelse inom det av buller påverkade området. Frågan får penetreras vidare.

Övriga allmänna intressen

En ny kraftledning mellan Bredäng och Beckomberga, som kan påverka Kärsön och Fågelön i Ekerö kommun, kommer förmodligen att anläggas omkring år 2020. Dessutom planeras en ny kraftledning mellan Kungens kurva och Älvnäs, vars sträckning ännu inte är bestämd.

Ekerö kommun berörs inte av några förslag på riksintresseområden för vindkraft. Förutsättningarna för att bedriva vindbruk ur ett kommersiellt perspektiv bedöms inte heller vara särskilt goda. Inga mark- eller vattenområden för vindbruk bör därför reserveras i nästkommande översiktsplan, eller i tematiskt tillägg till översiktsplanen. De företag som önskar uppföra vindkraftverk i kommunen kan dock ansöka om tillstånd, enligt bestämmelserna i MB. Vindbruk prövas då mot övriga allmänna och enskilda intressen. Tillstånd för vindbruk söks vid mark- och miljödomstolen.

Strandskydd

Strandskyddet förändrades i MB den 1 juli 2009. Syftet med ändringarna i strandskyddsbestämmelserna, har bland annat varit att genom en översyn förtydliga detta komplexa regelverk samt att få en bättre anpassning till strandskyddets båda syften (att trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv på land och i vatten).

Kommuner kan med stöd av nuvarande lagstiftning upphäva strandskyddet, under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda. Länsstyrelsen kan dock överpröva och upphäva kommuners antagandebeslut eller beviljade bygglov, i de fall besluten anses strida mot lagstiftningen.

Länsstyrelsens beslut ska vara fattade senast den 31 december 2014. Detta förväntas inte få någon avgörande betydelse för Ekerö kommuns översiktsplan.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen - LIS

I samband med aktualitetsförklaringen år 2010 beslutades att ett tematiskt tillägg avseende landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) skulle utarbetas. Områden med detta syfte kan exempelvis avse ny bostadsbebyggelse i samhällen som stärker underlaget för kommersiell och social service, såväl som turistanläggningar som skapar nya arbetstillfällen, men också andra verksamheter med koppling till Mälarens attraktiva stränder. Vid LIS-planering ska lämplighetskrav och hushållningsbestämmelser tillämpas. Redovisningen i översiktsplanen blir vägledande vid prövning av dispens från strandskydd inom utvalda områden.

Den förestående regleringen av Mälaren får inte medföra att sektorsansvariga myndigheter, eller regionala aktörer accepterar en inskränkt användning av befintliga markområden ämnade för vägar, tekniska anläggningar, arealer för lantbrukets behov eller dylikt - genom att en högre strandlinje vid vissa flöden medges.

AKTUALITETSFÖRKLARING AV ÖVERSIKTSPLAN

Vid en samlad bedömning föreslås översiktsplanen förklaras vara aktuell. Tematiskt tillägg till översiktsplanen gällande landsbygdsutveckling i strandnära lägen, framtas under nästkommande mandatperiod, enligt det uppdrag som kommunstyrelsen lämnade år 2010. Tematiskt tillägg gällande vindkraft bedöms inte längre behövas. Övriga avvikelser är av sådan art, att de noteras och integreras i en ny översiktsplan. Utöver detta finns ett antal goda intentioner i översiktsplanen, som av olika anledningar inte fullt ut realiserats. I dessa avseenden bör genomförandet av översiktsplanen istället ges en högre prioritet.



Leif Kåsthag
Planeringssamordnare
Kommunledningsstaben